

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

30 iunie 2020

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Iurie Diaconu,
Judecători Liliana Catan, Ion Guzun, Nicolae Craiu,
Victor Burduh,

judecând, în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursul în anulare împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 16 ianuarie 2020, declarat de avocatul Roman Doroftei, în numele condamnatului

Jitariuc Iurie XXXXXX.

Termenul de examinare,
instanța de fond: 23.11.2018 – 21.03.2019,
instanța de recurs: 10.04.2019 – 16.01.2020,
instanța de recurs
în anulare: 18.05.2020 – 30.06.2020.

Asupra recursului menționat, Colegiul penal,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Ungheni din 21 martie 2019, cauza fiind examinată conform prescripțiilor din art. 364¹ Cod de procedură penală, Jitariuc Iurie a fost condamnat în baza art. 264¹ alin. (3) Cod penal, la 140 ore de muncă neremunerată în folosul comunității.

2. Instanța de fond a constatat că la 21 septembrie 2018, aproximativ orele 23.10, inculpatul Jitariuc I., conducând pe stradă din s. Sculeni, mun. Ungheni, automobilul „Mercedes Benz”, n.î. XXXXXX nerespectând cerințele indicatorului rutier acces interzis pct. 3.1. din Regulamentul circulației rutiere, a parcat neregulamentar în preajma stației Peco „Rompetro”. În legătură cu acest fapt, de automobil s-au apropiat angajații IP Ungheni care, fiind în preajmă, au sesizat fapta ilegală pedepsită de Codul contravențional, solicitând actele de la conducătorul auto.

În continuare Jitariuc I., fiind suspectat de către colaboratorii de poliție în conducerea autoturismului în stare de ebrietate alcoolică, a refuzat testarea alcoolică și examenul medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii ei, deși a fost preîntâmpinat despre răspunderea penală pentru asemenea refuz.

Astfel, Jitariuc I. a încălcat cerințele Regulamentului circulației rutiere aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 357 din 13.05.2009, prevăzute de pct. 11 lit. j) - să se supună, la solicitarea polițistului, procedurii de testare a aerului expirat sau, după caz, examenului medical de recoltare a probelor biologice în vederea constatării alcoolemiei, consumului de droguri ori de alte substanțe psihotrope sau de medicamente cu efecte similare.

Instanța a reținut că inculpatul a recunoscut vinovăția și a concluzionat că, *verificând materialele dosarului și apreciindu-le în cumul cu probele dobândite în ședința de judecată, vina inculpatului privind conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat, este stabilită, iar acțiunile lui au fost corect încadrate în prevederile art. 264¹ alin.*

(3) Cod penal.

La stabilirea pedepsei, instanța a indicat că inculpatul a săvârșit o infracțiune ușoară, nu au fost stabilite circumstanțe agravante, cele atenuante fiind căința sinceră și contribuirea activă la descoperirea infracțiunii.

Art. 264¹ alin. (3) Cod penal, în redacția Legii nr. 167 din 09.07.2010, în vigoare din 03.09.2010, prevede în calitate de pedeapsă - amendă în mărime de la 900 la 1000 unități convenționale sau muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de la 3 la 5 ani.

Prin reducerea limitelor minime și maxime de pedeapsă în baza art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, la infracțiunea prevăzută de art. 264¹ alin. (1) Cod penal, se stabilesc noi limite la amendă - de la 675 la 750 unități convenționale și muncă neremunerată în folosul comunității de la 133,3 la 160 ore.

În același timp, apărarea a solicitat aplicarea prevederilor art. 79 Cod penal în privința inculpatului, și anume, neaplicarea privării de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 3 ani, pe motiv că acesta este unicul întreținător al tatălui-socru care este invalid de gr. II.

Potrivit art. 79 alin. (1) Cod penal, ținând cont de circumstanțele excepționale ale cauzei, legate de scopul și motivele faptei, de rolul vinovatului în săvârșirea infracțiunii, de comportarea lui în timpul și după consumarea infracțiunii, de alte circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și de contribuirea activă a participantului unei infracțiuni săvârșite în grup la descoperirea acesteia, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă, prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă, sau una mai blândă, de altă categorie, ori poate să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie.

Ca urmare, în cazul dat, **neaplicarea pedepsei complementare** obligatorii - privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 3 ani **este inoportună** din considerentul că există o circumstanță excepțională care influențează asupra micșorării esențiale a gravității faptei, a consecințelor ei, cât și asupra micșorării pericolului infractorului. Faptul că inculpatul este persoana ce are calitate

de *însoțitor* pentru ruda sa care este o persoană cu grad de invaliditate nr. II și necesită supraveghere de altă persoană, iar mijlocul de transport constituie un ajutor în vederea deplasării în calitate de îngrijitor, ***este oportun de a nu aplica pedeapsa complementară*** - privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 3 ani.

Astfel, corectarea și reeducarea inculpatului este posibilă cu aplicarea unei pedepse cu muncă neremunerată în folosul comunității, pe care el este de acord să o execute.

3. Procurorul în Procuratura raionului Ungheni, Ion Steclari, a declarat recurs, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul să fie condamnat în baza art. 264¹ alin. (3) Cod penal la amendă în mărime de 750 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 3 ani.

Recurentul a invocat că potrivit pct. 11 al Hotărârii explicative a Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 11.11.2013, Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale, în conformitate cu art. 79 Cod penal, ca excepționale, instanța urmează să stabilească astfel de împrejurări care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și date privind personalitatea făptuitorului (grad de invaliditate - I, II (persoana cu dizabilități severe și accentuate), merite deosebite față de societate, alte circumstanțe de importanță majoră). În cazul stabilirii unor asemenea împrejurări, instanța de judecată este obligată să indice în sentință care anume circumstanțe ale cauzei sunt considerate excepționale și în corelație cu care date despre persoana vinovatului ele servesc drept temei pentru aplicarea art. 79 Cod penal. Instanțele de judecată trebuie să studieze multilateral, în deplină măsură și obiectiv, toate circumstanțele și datele care caracterizează atât negativ, cât și pozitiv persoana inculpatului și care au o importanță esențială pentru stabilirea categoriei și mărimii pedepsei.

Deci, instanța de fond urma să-i aplice inculpatului pedeapsa complementară sub formă de privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport, aceasta fiind justă și obligatorie, fiind stabilit și faptul că acesta anterior a comis o infracțiune similară, nefiind privat de dreptul de a conduce mijloace de transport, iar neaplicarea pedepselor complementare nu-și ating scopul legal de a nu mai comite infracțiuni din partea inculpatului.

La fel, constatarea instanței de fond că inculpatul are calitate de însoțitor pentru ruda sa - invalid de gradul II, rezultă doar din declarația acestuia, care nu a fost probată prin careva acte confirmative, eliberate de organele competente.

Ori, indiferent de cererile inculpatului, legea penală trebuie respectată, iar circumstanța stabilită ca excepțională în corelație cu personalitatea inculpatului, în nici un caz, nu este excepțională, iar neaplicarea măsurii complementare va duce inevitabil la comiterea unei alte infracțiuni în domeniul transportului de către acesta și eventual va pune în pericol atât viața și sănătatea persoanei pe care se pretinde a o însoți, cât și a celorlalți participanți la trafic.

4. Potrivit deciziei Curții de Apel Chișinău din 16 ianuarie 2020, recursul a fost admis, casată parțial sentința și pronunțată o nouă hotărâre.

Lui Jitariuc Iurie i-a fost aplicată pedeapsa complementară - privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 3 ani.

În rest, sentința a fost menținută.

Instanța de recurs a reținut că inculpatul a săvârșit o infracțiune *mai puțin gravă*, are antecedente penale stinse, un copil minor la întreținere, fiind întrunite condițiile prevăzute de lege care justifică aplicarea pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității, pe care acesta este de acord să o execute, împrejurări în care solicitarea acuzării privind aplicarea pedepsei cu amendă este nefondată.

Totodată, la aplicarea pedepsei, instanța de fond n-a acordat deplină eficiență prevederilor art. 7, 61, 75 și 79 Cod penal, astfel este neîntemeiată și nefondată soluția ce vizează neaplicarea pedepsei complementare, care este obligatorie conform sancțiunii art. 264¹ alin. (3) Cod penal.

Interpretarea rațională a prevederilor art. 79 Cod penal, care constituie sediul instituției aplicării unei pedepse mai blânde decât cea prevăzută de lege, determină concluzia că pentru aplicarea acestora trebuie să existe anumite condiții care urmează a fi indicate în sentință.

Astfel, aplicarea prevederilor art. 79 alin. (1) Cod penal se admite luând în considerare personalitatea vinovatului în cazul existenței circumstanțelor excepționale, legate de scopul, motivele, rolul vinovatului și comportamentul acestuia până la săvârșirea infracțiunii, în timpul și după săvârșirea infracțiunii.

Deci, în împrejurările comiterii infracțiunii și din datele privind personalitatea inculpatului, nu există circumstanțe, particularități, situații sau stări de lucruri, care constituie excepție de la starea obișnuită a lor ori a personalității. Iar, la baza aplicării art. 79 alin. (1) Cod penal, instanța de fond a pus împrejurările obișnuite care sunt cele care predomină și caracterizează majoritatea cetățenilor și nu pot fi considerate excepționale.

Urmărind scopul restabilirii echității sociale, precum și prevenirii săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea inculpatului, cât și din partea altor persoane, se consideră oportună și rezonabilă aplicarea pedepsei complementare - privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport în limitele sancțiunii prevăzute de art. 264¹ alin. (3) Cod penal.

5. În virtutea prevederilor art. 466 Cod de procedură penală, hotărârile judecătorești au devenit irevocabile.

6. Avocatul Roman Doroftei a declarat recurs în anulare, solicitând casarea acestei decizii și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de recurs.

Recurentul a indicat că art. 6§1 din CEDO consfințește dreptul oricărei persoane la un proces echitabil, stipulând în alin. (1) că orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Astfel, potrivit conținutului deciziei, completul care a semnat decizia a fost format din Stelian Teleucă, Silvia Gîrbu, Sergiu Furdui, însă, completul care a început soluționarea cauzei a fost constituit din judecătorii Iurie Iordan, Ludmila Ursu, Sergiu Furdui.

Astfel, decizia instanței de recurs este semnată de judecători care nu au participat la judecarea, deliberarea și pronunțarea deciziei.

Ori, la materialele cauzei lipsește încheierea de modificarea a completului de judecată și mențiunile respective.

Totodată, instanța de recurs a lezat dreptul condamnatului la un recurs efectiv, prevăzut de art. 13 din CEDO, fiind stabilit că decizia nu cuprinde motivele privind modalitatea de individualizare a pedepsei, aceasta fiind superficial argumentată.

Condamnatul a comis pentru prima dată o infracțiune ușoară, anterior nu a fost supus răspunderii penale și nu are antecedente administrative, se caracterizează pozitiv, a recunoscut vina și a solicitat judecarea cauzei în baza art. 364¹ Cod de procedură penală, regretă sincer cele comise, iar circumstanțe agravante nu au fost stabilite, împrejurări în care, la aplicarea pedepsei, nu a fost acordată deplină eficiență prevederilor art. 61 și 75, 79 Cod penal.

Prin urmare, decizia este contradictorie, diametral opusă sentinței instanței de fond.

În același timp, dispozitivul deciziei este expus neclar și contravine părții descriptive a deciziei, nefiind explicat de o manieră potrivită și cu destulă claritate și previzibilitate, motivele pentru care instanța de recurs a casat sentința, precum și laturile pe care le-a menținut din sentința și dispozițiile lăsate în vigoare.

Mai mult, decizia instanței de recurs este una nemotivată, iar concluziile sunt expuse într-o formă evazivă, incertă, neavând putere de convingere, fără a fi dată o apreciere cuvenită cererilor formulate de apărare în raport cu materialul existent la dosar, precum și normelor de drept ce reglementează acest aspect, fapt ce contravine prevederilor art. 384 Cod de procedură penală.

Iar lipsa motivării cerințelor legii într-o hotărâre judecătorească ridică probleme, conform art. 6§3 (b) din CEDO, referitor la accesul la justiție, situație în care nu sunt indicate cu suficientă claritate temeiurile pe care se bazează hotărârea, ce afectează grav respectarea garanțiilor procedurale la un proces echitabil.

În drept, recursul este întemeiat pe art. 452 alin. (1), 438, 453 alin. (1), 454, 455, 457 Cod de procedură penală.

7. Judecând recursul în anulare pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal concluzionează că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 6 pct. 44), 452 alin. (1) și 453 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile irevocabile pot fi atacate cu recurs în anulare de către condamnat în scopul reparării erorilor de drept comise la judecarea cauzei în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea atacată. Viciu fundamental în cadrul procedurii precedente, care a afectat hotărârea pronunțată, se consideră încălcarea esențială a drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului. În corespundere cu art. 6 § 1 CEDO, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Sub acest aspect și în raport cu motivele invocate de recurent, se reține că instanța de recurs a comis următoarele erori de drept (*pct. 4. din decizie*).

Conform art. 6 par. 1, 2 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și art. 19 alin. (1), 25 alin. (4) Cod de procedură penală, orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale de către o instanță legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod. Nimeni nu poate fi lipsit de dreptul de a-i fi judecată cauza de acea instanță și de acel judecător în competența cărora ea este dată prin lege. Potrivit art. 30 alin. (5), 31 alin. (1), (3) Cod de procedură penală, recursul împotriva hotărârilor judecătorești în cauzele penale pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul se judecă în complet format din 3 judecători, care trebuie să rămână același în tot cursul judecării cauzei. În cazul în care cauza se judecă de un complet format din 3 judecători și unul din aceștia nu poate participa în continuare la judecarea cauzei din motiv de boală îndelungată, deces sau din motivul eliberării din funcție în condițiile legii, acest judecător este înlocuit de un alt judecător și cauza se judecă în continuare. În corespundere cu art. 6/1 alin. (1/1) și (2) din Legea privind organizarea judecătorească, schimbarea membrilor completului se face în cazuri excepționale, în baza unei încheieri motivate a președintelui Curții de Apel și potrivit criteriilor obiective stabilite de regulamentul elaborat de Consiliul Superior al Magistraturii. Cauzele repartizate unui complet de judecată nu pot fi trecute altui complet decât în condițiile prevăzute de lege. Potrivit pct. 14 din Regulamentul privind modul de constituire a completelor de judecată și schimbarea membrilor acestora, schimbarea membrilor completului de judecată se impune în cazurile în care există unul din următoarele temeuri: boală îndelungată, deces, eliberare din funcție, abținere, recuzare, detașare, transferare, promovare, suspendare din funcție, incompatibilități.

Ori, potrivit încheierii Curții de Apel Chișinău din 14.05.2019, privind amânarea ședinței, a început examinarea cauzei completul format din judecătorii I. Iordan, S. Furdui și L. Ursu (*f.d. 117*).

Conform încheierii președintelui instanței din 02.07.2019, dat fiind că judecătorul L. Ursu se afla în concediu medical, a fost dispusă *examinarea cauzelor penale fixate pentru 02.07.2019* în completul format din judecătorii I. Iordan, S. Furdui și S. Gîrbu, care au adoptat și încheierea din 02.07.2019 privind amânarea ședințe judiciare (*f.d. 127, 128*).

Potrivit încheierilor din 19.09.2019 și 17.10.2019, despre amânarea respectivelor ședințe de judecată, a continuat să judece cauza completul de judecători - I. Iordan, S. Furdui și L. Ursu (*f.d. 131, 136*).

În consecință, alt complet, format din judecătorii S. Teleucă, S. Furdui și S. Gîrbu, au finisat judecarea cauzei și pronunțat decizia contestată, din 16.01.2020 (*f.d. 143*).

Totodată, în materialele cauzei lipsesc încheierile președintelui instanței motivate pe criteriile prescrise în art. 31 alin. (3) Cod de procedură penală și pct. 14 din Regulamentul privind modul de constituire a completelor de judecată și schimbarea membrilor acestora, despre schimbarea judecătorilor vizați pentru data de 19.09.2019, 17.10.2019 și 16.01.2020.

Prin urmare, prevederile legale cu privire la compunerea completului de judecată au fost încălcate de către instanța de recurs, iar potrivit stipulărilor din art. 251 alin. (2) și (3) Cod de procedură penală, încălcarea prevederilor legale

referitoare la compunerea instanței atrage nulitatea actului procedural. Nulitatea respectivă nu se înlătură în niciun mod, poate fi invocată în orice etapă a procesului și se ia în considerare de instanță, inclusiv din oficiu.

Ori, încălcările nominalizate a normelor procesuale-penale, comise de instanța de recurs, a lezat dreptul inculpatului la un proces echitabil, garantat de art. 6 CEDO, și constituie un viciu fundamental care a afectat hotărârea adoptată de această instanță, adică reprezintă erori de drept care permit redeschiderea procesului penal în privința lui Jitariuc Iurie.

Conform art. 457, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța admite recursul în anulare, casează parțial hotărârile atacate și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de recurs ordinar, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs în anulare.

Deci, recursul în anulare de pe rol este pasibil admiterii, cu casarea totală a deciziei contestate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de recurs, în alt complet de judecată.

8. În conformitate cu prevederile art. 457, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE :

Admite recursul în anulare declarat de avocatul Roman Doroftei, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 16 ianuarie 2020, în privința condamnatului Jitariuc Iurie XXXXX, și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de recurs, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, fiind pronunțată integral la 24 iulie 2020.

Președinte

Iurie Diaconu

Judecători

Liliana Catan

Ion Guzun

Nicolae Craiu

Victor Burduh